Käsiraamat kohaliku omavalitsuse spetsialistidele

Downloaded 19.11.2026

Viimati uuendatud 21.09.2026

Sisukord

Vesi **3**

Kasutatavad terminid **4**

Olulised teabeallikad **7**

Põhjavesi **9**

Põhjaveevaru, -kogumid ja põhjavee seisund **12**

Puurkaev, -auk ja salvkaev **13**

Kohaliku omavalitsuse roll **16**

Pinnaveevõtt **17**

Nitraaditundlik ala ja kaitsmata põhjaveega ala **17**

Veemajanduskavad ja nende rakendamine **19**

Veemajanduskavad 2022-2027 ..... **21**

Halva seisundi põhjused **22**

Meetmete kavandamine ja rakendamine **23**

Uus veemajandusperiood 2028–2033 ..... **24**

Tiikide rajamine ja ümberkujundamine **25**

Vette ehitamine ja ehitised vees **25**

Millal on vajalik veeluba ja veekeskkonnariskiga tegevuse registreering **26**

Sillad ja truubid **26**

Paisud **26**

Paisu ehitamine ja paisutamine **27**

Paisutustasemed **28**

Paisude ehitustehniline seisund **29**

Kuidas paisud loodust muudavad? **31**

Voolurežiim ja veetemperatuur **31**

Setted ja paisjärve hooldus **32**

Paisud kui rändetõkked **32**

Kalapääsud **33**

Reovee käitlemine, sademevee ärajuhtimine, ohtlikud ained **33**

Reoveekäitlus **33**

Mida tuleb teha, et rajada reoveepuhasti? **34**

Millistel juhtudel on vaja taotleda vee erikasutusluba Keskkonnaametist? **35**

Kanalisatsiooniehitiste kuja **36**

Millest olenevad reovee puhastamise tingimused? **37**

Reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskiri **39**

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava **40**

Küsimused ja vastused **43**

Vesi

Mis on veekogu ja kus on selle kaldajoon?

Veeseaduse mõistes on veekogu püsiv või ajutine voolava (vooluveekogu: jõgi, oja jm) või aeglaselt liikuva (seisva) veega (seisuveekogu: meri, järv, veehoidla jm) täidetud pinnavorm.

Veekogud on kantud Eesti looduse infosüsteemi (EELIS), mille andmeid kuvatakse **keskkonnaportaalis**. Sellest tulenevalt on igal veekogul registrikood ja nimi.

Kui veekogu on põhikaardil ja looduses olemas, kuid see ei ole kantud EELISesse ning sellel puuduvad nimi ja registrikood, tuleb pöörduda Keskkonnaagentuuri poole, kes kontrollib olukorra üle ja annab vastuse, kas tegemist on veekoguga, mis tuleb kanda infosüsteemi, või millegi muuga. Keskkonnaagentuur on Eesti looduse infosüsteemi vastutav töötleja.

Praktikas on ilmnenud, et veekogu kaldajoont ei osata looduses selgelt tuvastada. Siinkohal on oluline teada, et veekogu kaldajoone kaardistab Maa-amet vastavalt määrusele nr 76 „**Topograafiliste andmete hõive kord ja üldist tähtsust omavad topograafilised nähtused**“.

Nähtus nimega kaldajoon iseloomustab mere, seisuveekogu või vooluveekogu ja maismaa vahelisi piire. Kaldajoone asukoht on määratud Eesti põhikaardil, mida kuvatakse Maa-ameti **geoportaalis**.

Kui kavandatakse töid veekogu ääres või veekogus, tuleb esmalt välja selgitada, kus veekogu põhikaardil ja looduses asub. Veekogu ääres olev roostunud ala ei pruugi olla veekogu, vaid hoopis maismaa osa. Sellises asukohas on üldjuhul tegemist ka ehituskeeluvööndiga (EKV), kus tavapärane ehitustegevus on keelatud.

2019. aasta oktoobrist jõustunud veeseaduse põhimõttelised muudatused

1. oktoobrist 2019 kehtib uus veeseadus, mis tõi põhimõttelise muudatuse: väiksema mahu ja mõjuga tegevused viidi veekeskkonnariskiga tegevuse regulatsiooni alla. Seega on vee erikasutuse loa saamiseks kokku kolm viisi: **keskkonnakompleksluba, veeluba ehk keskkonnaluba ja veekeskkonnariskiga tegevuse registreering (edaspidi „vee registreering“).**

Veeloa menetlus on avatud menetlus (kestvus umbes 90 päeva (keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) § 49 lg 1)), millele rakendub riigilõiv (riigilõivuseaduse (RLS) § 1362). Vee registreeringu menetlus ei ole avatud menetlus ja taotlemine on riigilõivuvaba. Otsuse tegemiseks on aega 30 päeva.

Loe riigilõivudest täiendavalt Keskkonnaameti **kodulehelt**.

Kõiki nimetatud lube saab taotleda infosüsteemis KOTKAS (**https://kotkas.envir.ee/**). Lubade taotlused

infosüsteemis on üles ehitatud õigusaktide nõuete järgi. Seega on loa taotlemine mõnevõrra lihtsam, kuna ei ole vaja endal õigusakte põhjalikult tunda.

Pärast loa taotluse täitmist küsib infosüsteem, kas soovite anda tagasiside taotluse täitmise kohta. Kui teil on infosüsteemi parendamise kohta ettepanekuid, siis on see hea võimalus neist teada anda.

Kohaliku omavalitsuse arvamus (keskkonnaloa taotluse kohta)

Kui varasemalt (eelmise veeseaduse kohaselt) pidi kohalik omavalitsus oma halduspiirkonnas andma nõusoleku vee erikasutuseks ja vee erikasutusloa taotlusmaterjalides pidi olema ka kohaliku omavalitsuse asjakohane nõusolek, siis nüüd edastab keskkonnaloa andja (Keskkonnaamet) keskkonnaloa taotluse keskkonnaotsuste infosüsteemi kaudu viivitamata pärast selle saamist kavandatava tegevuse asukoha järgsele kohaliku omavalitsuse üksusele teadmiseks (KeÜS-i § 43 lg 1).

Kohaliku omavalitsuse üksus võib esitada kirjaliku arvamuse keskkonnaloa taotluse kohta kümne päeva jooksul taotluse saamisest arvates (KeÜS-i § 43 lg 2). Tulenevalt keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 43 lõikest 21 on avatud menetluse korral kohaliku omavalitsuse üksusel täiendav võimalus esitada kirjalik arvamus keskkonnaloa taotluse kohta 30 päeva jooksul taotluse nõuetekohaseks tunnistamisest arvates.

Kui keskkonnaloa andmise otsustamiseks viiakse läbi kavandatud tegevuse keskkonnamõju hindamise menetlus, annab kohaliku omavalitsuse üksus arvamuse 21 päeva jooksul keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 22 lõike 7 kohase teate kättesaamisest arvates (KeÜS-i § 43 lg 3).

Viimati uuendatud 06.01.2025

Kasutatavad terminid

Heitvesi on kasutusel olnud vesi, mis juhitakse suublasse. Heitveeks ei peeta sademevett, kaevandusvett, karjäärivett, jahutusvett, maaparandussüsteemis voolavat vett ega vesiviljeluses ja hüdroenergia tootmises kasutatavat vett. (VeeS § 18 lg 1 ja 2).

Inimekvivalent (ie) ühe inimese põhjustatud keskmise ööpäevase tingliku reostuskoormuse ühik. Biokeemilise hapnikutarbe (BHT7) kaudu väljendatud inimekvivalendi väärtus on 60 grammi hapnikku ööpäevas. Tinglikult võib öelda, et 2000 ie alal elab 2000 inimest (KKM 08.11.2019 määrus nr 61 § 4 lg 1).

Jääkreostus on minevikus inimese tegevuse tagajärjel tekkinud maa ja veekeskkonna (pinnase või põhjavee) reostunud piirkond või keskkonda jäetud kasutuseta ohtlike ainete kogum, mis ohustab ümbruskonna elanike tervist ja elusloodust. Jääkreostuseks ei loeta pärast 07.06.1998 tekkinud reostust, sest siis jõustus kemikaaliseadus, millega kehtestati saastaja maksab põhimõte (vt Kliimaministeeriumi **koduleht**).

Kanalisatsiooniehitiste kuja on kanalisatsiooniehitise, välja arvatud torustik, kõige väiksem lubatud kaugus elamust ning majutus-, ravi-, spordi-, haridus-, kaubandus- ja teenindushoonest, samuti transpordihoonest, mis teenindab regulaarselt inimesi, ning salv- ja puurkaevust. Kanalisatsiooniehitise kuja ulatust arvestatakse kanalisatsiooniehitise hoone välisseinast või rajatise või seadme välispiirjoonest. Kuja ulatuse määramisel ei arvestata kanalisatsiooniehitise torustikku (VeeS § 134 lg 1 ja 4).

Lõhejõgi - Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistus toodud veekogu või selle lõik (KKM 15.06.2004 a määrus nr 73)

Ohtlik aine on element või ühend, mis mürgisuse, püsivuse või bioakumulatsiooni tõttu põhjustab või võib põhjustada ohtu inimese tervisele ning mis kahjustab või võib kahjustada teisi elusorganisme või ökosüsteeme. Ohtlike ainete alaliigid on: prioriteetsed ained ja teatavad muud saasteained; vesikonnaspetsiifilised saasteained; prioriteetsed ohtlikud ained. (VeeS § 755 lg 1 ja 2 p 1-3).

Omapuhasti on reoveepuhasti, mille projekteeritud koormus on kuni 50 inimekvivalenti (VeeS § 96).

Paisude inventuur, inventariseerimine - kõnekeelne väljend projektile Tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste parandamiseks (vt Keskkonnaagentuuri **koduleht**).

Pinnaveekogum - selgelt eristuv ja oluline osa pinnaveest, nagu järv, jõgi, oja, paisjärv, peakraav, kanal, kraav või nende osa, siirdevesi või rannikuvee osa (VeeS § 11).

Põhjavesi - kogu vesi, mis asub maapinna all küllastumusvööndis ning on otseses kokkupuutes pinnase või aluspõhjaga (VeeS § 7).

Põhjaveekiht - üks või mitu maa-alust kivimikihti või muud geoloogilist kihti, mis on piisavalt poorsed ja läbilaskvad, et põhjavesi saaks seal märkimisväärses ulatuses voolata, või millest saab olulises koguses vett võtta (VeeS § 15).

Põhjaveekogum - põhjaveekihis või –kihtides selgesti eristatav veemass (VeeS § 12).

Põhjaveekihi kaitstus on põhjaveekihi kaetus vett halvasti juhtiva pinnasekihiga või veepidemega (VeeS § 68 lg 1).

Reoveekogumisala on ala, kus on piisavalt elanikke või majandustegevust reovee kanalisatsiooni kaudu kogumiseks ja reovee reoveepuhastisse või heitvee suublasse juhtimiseks (VeeS § 93).

Reoveekogumisala koormus on reoveekogumisalal tekkiv aastaajast sõltuv suurim reoveest põhjustatud saastatuse kogus, mis on väljendatud inimekvivalentides ja mille arvutamisel võetakse arvesse püsielanike, turistide ning tööstus- ja muude ettevõtete reovesi, sõltumata sellest, kas see juhitakse ühiskanalisatsiooni või mitte. Reoveekogumisala koormuse hulka ei arvata tööstusreovett, mida käideldakse tööstusreoveepuhastis. (VeeS § 94).

Reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskiri reguleerib reovee kohtkäitlust, kogumismahutitest äravedu ja ühiskanalisatsiooni purgimist omavalitsusüksuse haldusterritooriumil.

Reovesi on olmes, tööstuses või muus tootmises tekkinud vesi, mis ületab kehtestatud heite piirväärtusi ja mida tuleb enne suublasse juhtimist puhastada. Reoveeks peetakse ka ühisvoolsesse kanalisatsiooni juhitud sademevett. (VeeS § 20).

Saasteallika reostuskoormus arvutatakse aasta kestel saasteallika suurima nädala keskmise saasteaine hulga alusel (KKM 08.11.2019 määrus nr 61 § 4 lg 1).

Sademevesi on sademetena langenud ning ehitiste, sealhulgas kraavide kaudu kogutav ja ärajuhitav vesi (VeeS § 129 lg 2).

Suubla - veekogu, veekogu osa või maapõue osa, kuhu juhitakse heitvett või saasteaineid (VeeS § 19).

Valgala - maa-ala, millelt kogu äravoolav pinnavesi voolab jõgede, ojade, paisjärvede, peakraavide, kanalite või järvede kaudu ühes jõesuudmes merre (VeeS § 26 lg 2).

Veeluba on vee erikasutusõiguse aluseks ja annab õiguse üheks või mitmeks veeseaduse §-s 187 nimetatud tegevuseks, samatähenduslik mõistetega keskkonnaluba ja keskkonnakaitseluba (VeeS § 186 lg 1).

Veekogu - püsiv või ajutine voolava, aeglaselt liikuva või seisva veega täidetud süvend, nagu jõgi, oja, peakraav, sealhulgas nendel asuv paisjärv, kanal, paadikanal, allikas, järv, sealhulgas tehisjärv või meri (VeeS §3 lg 1).

Vesikond - maa- ja mereala, mis koosneb ühest või mitmest kõrvuti asetsevast valgalast koos põhjavee ja rannikuveega ning mis on vee kasutamise ja kaitse korraldamise põhiüksus (VeeS § 26 lg 3).

Ühisveevärk ja -kanalisatsioon on ehitiste ja seadmete süsteem, mille kaudu varustatakse tarbijaid joogiveega ja juhitakse ära ning puhastatakse reo- ja sademevett ning mille projekteeritud jõudlus on vähemalt kümme kuupmeetrit ööpäevas ja mis teenindab vähemalt 50 inimest. Ühisveevärgi ja -kanalisatsioonina käsitatakse ühisveevärki või ühiskanalisatsiooni eraldi või mõlemat koos (ÜVVKS § 3 lg 1).

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava on ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kohta koostatav analüüs, mis käsitleb valla või linna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni hetkeolukorda ja arendamisettepanekuid. Selle koostamist korraldab kohaliku omavalitsuse üksus koostöös vee-ettevõtjaga. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava koostatakse vähemalt 12 aastaks (ÜVVKS § 13 lg 1, 2 ja 4).

Viimati uuendatud 15.01.2025

Olulised teabeallikad

- **Kliimaministeerium (KLIM)**
- **Keskkonnaamet (KeA)**
- **Keskkonnaagentuur (KAUR)**
- **Maa- ja Ruumiamet (MARU)**
- **Eesti Keskkonnauuringute Keskus (EKUK)**

- Maa-ja Ruumiameti geoportaal (palju erinevaid kaarte) - **https://geoportaal.maaamet.ee**
- Keskkonnaportaal (Eesti keskkonna andmete portaal), sh kaardirakendus - **https://keskkonnaportaal.ee**
- Eesti Keskkonnauuringute Keskuse projektide aruanded, EKUKi töötajate

- teadusartiklid - **https://klab.ee/publikatsioonid/**

- Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti põllumassiivide ja loomade register - **https://www.pria.ee/registrid**

- KAUR ruumiandmete lepinguline teenus, Eesti Looduse Infosüsteemi (EELIS) kaardikihtide alla laadimiseks - **https://kratt.envir.ee**

- Keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS (keskkonnalubade taotlemine, kaart, KMH/KSH register) - **https://kotkas.envir.ee**

- **https://keskkonnaamet.ee/keskkonnakasutus-keskkonnatasu/keskkonnakaitseluba/loa-omaja-meelespea**

- Veemajanduskavade info Kliimaministeeriumi kodulehel - **https://kliimaministeerium.ee/merendus-veekeskkond/vesi/veemajanduskavad**

- veemajanduskava rakendamisinfo Keskkonnaameti kodulehel - **https://www.keskkonnaamet.ee/keskkonnakasutus-keskkonnatasu/vesi/veemajanduskavad**

- 2028-2034 perioodi veemajanduskava koostamisega seotud informatsiooni jagav koduleht keskkonnaportaalis - **https://keskkonnaportaal.ee/teemad/vesi/veemajanduskavad/vete-terviseplaan**

- Pinnaveekogumite seisundiinfo - **https://keskkonnaportaal.ee/et/teemad/vesi/pinnavesi#Pinnaveeseisund**

- Põhjaveekogumite seisundiinfo - **https://keskkonnaportaal.ee/et/teemad/vesi/pohjavesi#Phjaveeseisund**

- Keskkonnaseire infosüsteem KESE - **https://kese.envir.ee**

- Info puurkaevude kohta (asukoht tihti ebatäpne) - **https://veka.keskkonnainfo.ee**

- Ehitisregister - **https://www.ehr.ee**

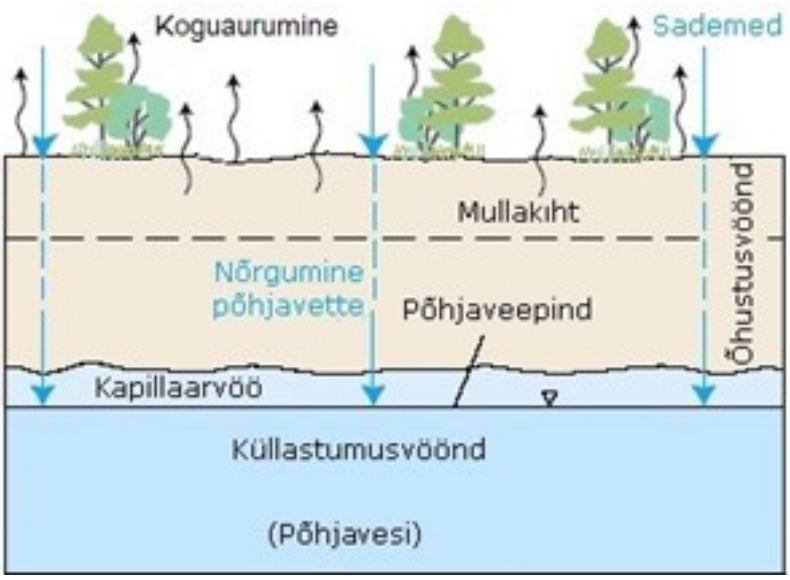
- info põllumajanduse ja veekaitse valdkonna, sh Pandivere ja Adavere - Põltsamaa nitraaditundliku

※ ala kohta
- **https://kliimaministeerium.ee/merendus-veekeskkond/vesi/pollumajandus-ja-veekaitse**

Viimati uuendatud 17.01.2025

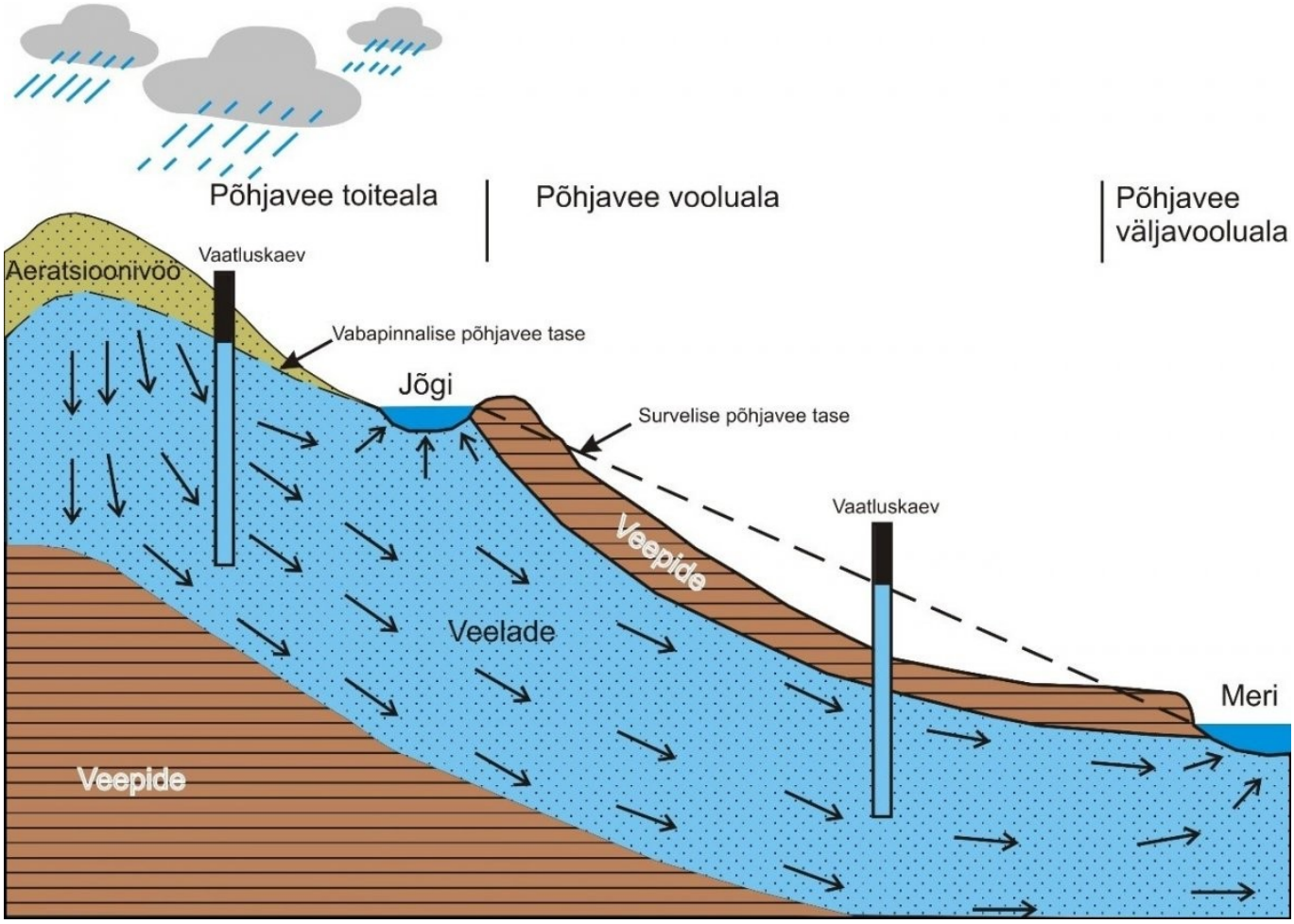
Põhjavesi

Põhjavesi on kogu vesi, mis asub maapinna all küllastumusvööndis ning on otseses kokkupuutes pinnase või aluspõhjaga.

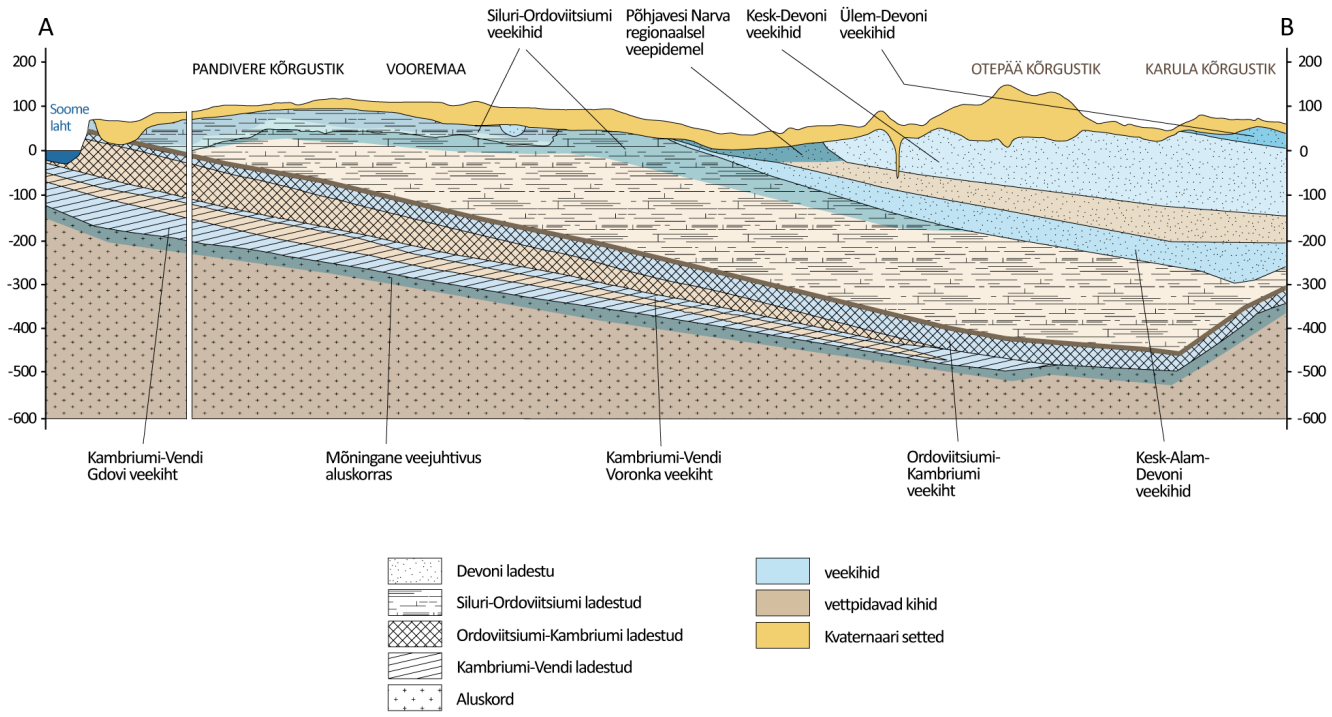
Joonis 1. Põhjavesi

Põhjavee moodustumine toimub läbi sademete infiltreerumise maapinda, kus see liigub veelademes raskusjõu toimel sügavamale, kuni tuleb vastu veepide. Vesi liigub edasi ka veepidemesse, kuid liigub seal väga aeglaselt, mistõttu hakkab veepideme kohale kogunev põhjavesi mööda veeladet laiali voolama kõrgemalt madalamale.

Joonis 2. Põhjavee tekkimine
https://www.egt.ee/juhendid-oppematerjalid/populaarteadus-huvilisele/pohjavesi

Kivimite erinevast veejuhtivusest tingituna lasuvad maapõues vaheldumisi vettandvad ja vettpidavad kihid. Põhjaveekihi moodustab enam-vähem ühtlase litoloogilise ilmega poorsetes või lõhelistes kivimites või pinnases ulatuslikul alal leviv põhjavesi. Sõltuvalt kivimite paiknemisest ja esinemisest ning nende veejuhtivusest nõuab ehitustegevus, sh kaevude rajamine, eri piirkondades erisuguseid tavasid. Näiteks võib Eesti eri piirkondades piisava kvaliteedi ja kvantiteediga joogivee kättesaamiseks rajatava kaevu vajalik sügavus oluliselt varieeruda.

Joonis 3. Põhjaveekihtide ja veepidemete paiknemine. Põhjaveekomisjoni (2004) järgi. Ader,A., Tartes,U. (2014) Veeteemaline õpimapp.

Sõltuvalt piirkonna geoloogilisest eripärast on esimesed põhjaveekihid Eestis maapinnalt tuleneva reostuse suhtes erisuguse kaitstuse tasemega. Tingimused kaitstuse taseme määramiseks tulenevad **veeseaduse (VeeS) §-st 68**. Oluline tegur on pinnakatte paksus.

※ Põhjavee kaitstust on soovitatav kontrollida **Eesti Geoloogiateenistuse 1 : 50 000 geoloogiliselt baaskaardilt**.

※ Kui seal ei ole küsitavaid andmeid, tuleb kasutada **Maa-ameti 1 : 400 000 geoloogilist baaskaarti**, kuid arvestada tuleb, et sellel kaardil on andmed üsna suure üldistusastmega.

Kõige madalama kaitstuse tasemega ala on kaitsmata põhjaveega ala, mille puhul on tegemist karstiala, alvari või alaga, kus põhjaveekihil lasub kuni kahe meetri paksune moreenikiht või kuni 20 meetri paksune liiva- või kruusakiht. See tähendab, et põhjavesi on kaitsmata maapinnalt tuleneva reostuse eest.

Arvestada tuleb, et sõltuvalt põhjavee kaitstusest on veeseadusega määratud erinevad nõuded ja tingimused, mis kaitsmata põhjavee puhul on kõige rangemad.

Nõuded kehtivad näiteks

- reoveekogumisala moodustamisele (VeeS-i § 101),
- kaevude sanitaarkaitsealade määramisele (VeeS-i § 149),

- sõnniku aunastamisele (VeeS-i § 165) ning
- heitvee immutamisele (keskkonnaministri 8. novembri 2019. aasta määruse nr 61 § 8) (vt ka ptk „Nitraaditundlik ala ja kaitsmata põhjaveega ala“).

Tegevusi kaitsmata põhjaveega aladel ei ole vaja eraldi Keskkonnaametiga kooskõlastada, kuid tasub jälgida, kas esitatud dokumentides on põhjavee kaitstust arvesse võetud ning vastavalt sellele tegevusi kavandatud.

Viimati uuendatud 06.01.2025

Põhjaveevaru, -kogumid ja põhjavee seisund

Põhjaveevaru on arvutuslik põhjavee hulk, mida on võimalik kasutada nii, et oleks tagatud põhjavee hea seisundi säilimine. Teatud põhjaveekihtidele ja piirkondadele on kehtestatud põhjaveevarud nende kaitseks.

- Kehtestatud põhjaveevarud on leitavad aadressilt **https://kliimaministeerium.ee/kehtestatud-pohjaveevarud avaneb uues vahekaardis** ning

- on nähtavad **Keskkonnaportaali kaardirakendusest avaneb uues vahekaardis**, valides kaardikihi Vesi Põhjavesi Kehtestatud põhjaveevaruga alad.

Põhjaveevaru tuleb hinnata, kui põhjaveehaarde või kehtestatud põhjaveevaruga ala veevõtt ühest põhjaveekihist on suurem kui 500 m3 ööpäevas. Põhjaveevaru võib hinnata ka juhul, kui põhjaveehaarde veevõtt ühest põhjaveekihist on väiksem kui 500 m3 ööpäevas ja selline veevõtt põhjustab või võib põhjustada põhjaveekihis vee liigvähenemist (VeeS-i § 204 lg-d 1 ja 2).

Põhjaveevaru kehtestatakse 10–30 aastaks (VeeS-i § 205 lg 3) ning selle perioodi lõppedes võib olla vajalik põhjaveevaru ümberhindamine vastavalt VeeS-i §-le 206.

Oluline on teada, et

- ✓ põhjaveevaru ümberhindamise planeerimist tuleks alustada vähemalt 1,5 aastat enne kehtivusaja lõppemist;

- ✓ vee-ettevõtted ja kohalikud omavalitsused peavad arvestama planeeringutes põhjaveevaruga ning mitte lubama tegevusi, kui põhjaveevaru pole piisav;

- ✓ Keskkonnaamet jälgib, et keskkonnalubade või puurkaevude ehituslubade taotlustes näidatud põhjaveevõtt ei ületa kinnitatud põhjaveevaru kasutamist;

- ✓ kaevusid, mille veevõtt jääb alla keskkonnaloa künnise ehk alla 10 m3 ööpäevas ja alla 150 m3 kuus (VeeS-i § 187 p 2), põhjaveevaru arvutuses ei arvestata.

Eestis eristatakse 31 põhjaveekogumit, mille seisundit on **veemajanduskavades** hinnatud.

- ※ Põhjaveekogumid on leitavad **Keskkonnaportaali kaardirakendusest**, valides kaardikihiks Vesi Põhjavesi Põhjaveekogumid.

- ※ Samuti on nimetatud kaardil nähtavad põhjaveekogumite seisundid. Täpsema teabe iga põhjaveekogumi ja selle seisundi kohta leiab Keskkonnaportaalist alajaotise **„Põhjavee seisund“** alt.

Põhjavee seisundi puhul on oluline nii keemiline kui ka koguseline seisund. Keemiline seisund näitab muuhulgas põhjavee sobilikkust joogiveena kasutamiseks, koguseline seisund aga seda, kas põhjaveevaru on tarbimiseks piisavalt. Põhjavee seisundit mõjutab inimtegevus, seega on oluline võimalikule inimmõjule tähelepanu pöörata.

Peamised inimtekkelised tegurid, mis ohustavad põhjavee kvaliteeti ja/või kogust:

- ✓ põhjaveevõtt ühisveevarustuseks – mereäärsetes piirkondades on oht merevee ja/või kristalse aluskorra vee sissevooluks; võetava vee kogus ületab kehtestatud varu;

- ✓ kanaliseerimata alad ja omapuhastid – teadmatus omapuhastite olemasolu ja tehnilise seisundi kohta;

- ✓ põllumajandus – sõnniku laotamine, mineraalväetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine, nõuetele mittevastavad sõnnikuhoidlad jne;

- ✓ karjäärid – kütuste ja määrdeõlide lekked, aheraine puistangute süttimise oht, sulfaatide, kaltsiumi, magneesiumi ja üldise mineraalsuse suurenemine, ärajuhitava vee suured kogused jne;

- ✓ jäätmete ladestamine ja jääkreostusalad;

- ✓ linnaalad, sh saastunud tööstusalad.

Viimati uuendatud 17.01.2025

Puurkaev, -auk ja salvkaev

Puurkaeve, -auke ja salvkaeve rajatakse eri eesmärkidel. Puurkaeve ja -auke rajatakse niijoogi- ja olmevee kui ka tootmisvee ning maasoojussüsteemide rajamiseks. Puurauke rajatakse ka seire jaoks. Salvkaeve kasutatakse peamiselt joogi- ja olmevee saamiseks.

- **Puurkaev** – sügavamal asuvatesse kivimitesse puuritud kaev, mille vee kvaliteet ja kvantiteet on stabiilsemad kui salvkaevul. Puurkaev rajatakse spetsiaalse puurmasinaga.

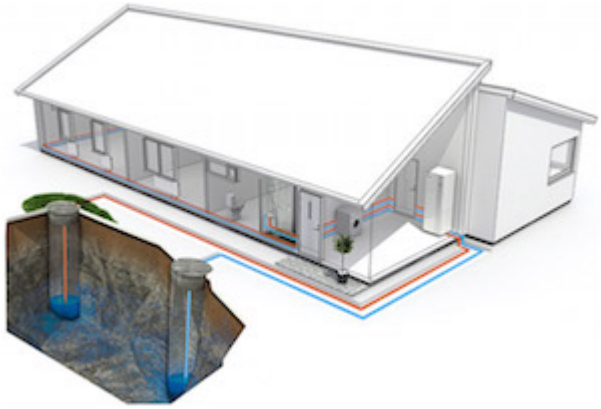

- **Puurauk** – maakoorde puuritud silindriline õõs. Puurauke rajatakse näiteks maasoojussüsteemi tarbeks ja geoloogiliste uuringute käigus.

- **Salvkaev** – maapinnalähedasse põhjaveekihti kaevatud kaev, mille seinad on toestatud raketega. Enamasti tehtud pehmetesse purdsetetesse, põhjavesi koguneb neisse maapinnalähedastest veekihtidest. Salvkaevude veeandvus võib olla ebaühtlane ja sõltub sageli sademete hulgast.

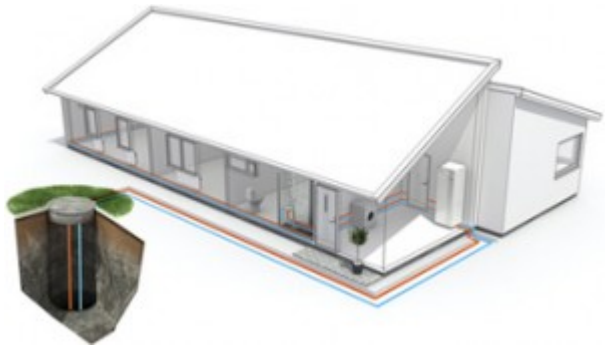
Maasoojuspuuraukude rajamine on üsna spetsiifiline. Maakütet saab rajada avatud või suletud süsteemina.

Avatud süsteemi puhul rajatakse kaks kaevu, ühest võetakse vesi, eemaldatakse soojus ning seejärel juhitakse vesi tagasi teise kaevu.

Suletud süsteemi puhul puurauk või puuraugud tamponeeritakse ning vesi liigub ringselt puuraugu ja

maaküttepumba vahel.

※ **Videonäiteid** puurkaevude rajamise kohta

NB! Avatud maasoojussüsteemi läbinud põhjavee juhtimine otse põhjavette vajab veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringu taotlemist (VeeS-i § 196 lg 2 p 8) keskkonnaotsuste infosüsteemis **KOTKAS**.

Puurkaevul, -augul või salvkaevul võib olla sanitaarkaitseala või hooldusala. Tamponeeritud maasoojuspuuraugul ei ole kumbagi.

Sanitaarkaitseala	**Hooldusala**
VeeS § 148-152	VeeS § 154
sõltuvalt veevõtust 10-50 m, teatud juhtudel kuni 200 m (VeeS § 152 lg 1)	10 m
puurkaevul, mille kaudu võetakse vett alates 10 m3 ööpäevas **NB! Selline puurkaev vajab VeeS § 187 p 2 alusel keskkonnaluba!**	• salvkaevul • avatud soojussüsteemi puurkaevul • põhjaveeseire salv-, ja puurkaevul ning puuraugul • puurkaevul, mille kaudu võetakse vett alla 10 m3 ööpäevas või võetakse tootmisvett
rangemad piirangud – igasugune majandustegevus keelatud, v.a VeeS § 151 lg 2 toodud juhud	leebemad piirangud – keelatud tegevused, mis võivad võib ohustada põhjaveekihi vee omadusi (VeeS § 154 lg 5)

Hea teada!

Paljudel puurkaevudel on varasemast ajast jäänud 50-meetrine sanitaarkaitseala, kuigi tegeliku veevõtu

ja/või põhjavee kaitstuse alusel võiks sanitaarkaitseala olla väiksem või olla hoopis hooldusala. Lähtudes tegelikust veevõtust, saab sanitaarkaitseala vähendada või muuta selle hooldusalaks, esitades vabas vormis taotluse sanitaarkaitseala vähendamiseks Keskkonnaametile ning sanitaarkaitseala hooldusalaks muutmiseks Keskkonnaagentuurile.

Nõuded puurkaevude, -aukude ja salvkaevude rajamiseks, ümberehitamiseks ja lammutamiseks sätestab **ehitusseadustik**u (EhS) 14. peatükk ning **keskkonnaministri 9. juuli 2015. aasta määrus nr 43**.

Salvkaevude rajamiseks, ümberehitamiseks või lammutamiseks tuleb kohalikule omavalitsusele esitada ehitusteatis kümme päeva enne ehitamise alustamist.

Pärast salvkaevu rajamist või ümberehitamist tuleb selle kohta esitada andmed määruse nr 43 lisas 4 toodud vormi alusel. Lammutamise korral tuleb esitada lammutamise teatis vastavalt määruse nr 43 lisale 8.

Viimati uuendatud 17.01.2025

Kohaliku omavalitsuse roll

- ✓ Ehitusseadustiku järgi tuleb rajatava puurkaevu ja -augu asukoht kohaliku omavalitsusega eelnevalt kooskõlastada. Ümberehitatava või lammutatava puurkaevu puhul ei ole asukoha kooskõlastamine vajalik. Asukoht tuleb Keskkonnaametiga kooskõlastada ainult juhul, kui puurkaev asub kaitstaval alal.

- ✓ Ehitusloa andmine / andmisest keeldumine käib läbi **ehitisregistri** ja see kehtib nii rajamise, ümberehitamise kui ka lammutamise puhul. Puurkaevu/-augu ehitusloa taotlus tuleb Keskkonnaametiga kooskõlastada ehitusseadustikus toodud juhtudel.

- ✓ Kasutusteatise või -loa andmine / andmisest keeldumine sõltub puurkaevu veevõtust ja selle kasutajate arvust ning kehtib nii rajamise, ümberehitamise kui ka lammutamise puhul. Keskkonnaametiga kooskõlastamine ei ole vajalik.

Eestis leidub üsna palju ka selliseid puurkaeve, mida ei ole EELISe andmebaasi kantud. Sageli on EELISesse kandmata puurkaevud igapäevases kasutuses, nende vesi on joogikõlbulik ning omanikul puudub soov kaevu likvideerida. Kliimaministeerium ja Keskkonnaamet aktsepteerivad puurkaevude EELISesse kandmist ehk seadustamist puurkaevu ümberehitamise projektiga. Pigem on taunitav olukord, kus puurkaev on tegelikult olemas, kuid see ei kajastu EELISes.

- Puurkaevud ja -augud on kõigile kättesaadavad **VEKA** veebilehelt. VEKA on Eestimaa looduse infosüsteemi (EELIS) avalik veebikeskkond.

Maapinnalt tuleneva reostuse jõudmist põhjaveekihtidesse või erinevate põhjaveekihtide segunemist hoiab ära tehniliselt korras olev puurkaevu konstruktsioon ning nõuetekohane manteltorutagune tsementatsioon.

Reostusohtlikud puurkaevud tuleb võimaluse korral ümber ehitada või likvideerida, kui ümberehitamine pole võimalik või puurkaevu enam ei kasutata.

Viimati uuendatud 17.01.2025

Pinnaveevõtt

Pinnavesi on kogu maismaal seisev või voolav vesi, mille alla ei kuulu põhjavesi, siirdevesi, rannikuvesi ja keemilise seisundi hindamisel ka territoriaalmeri.

Lisaks sellele, et põhjaveevõtt on Eestis seadusega reguleeritud, nõuab veeseaduse paragrahvi 187 punkt 1 keskkonnaluba ka juhul, kui võetakse pinnavett, sealhulgas jääd, enam kui 30 m3 ööpäevas.

Kohas, kust pinnavett võetakse, ehk pinnaveehaardel on sarnaselt põhjaveehaardega sanitaarkaitseala, mille ulatust reguleerivad veeseaduse paragrahvid 150 ja 152.

Viimati uuendatud 17.01.2025

Nitraaditundlik ala ja kaitsmata põhjaveega ala

Intensiivne põllumajanduslik tegevus on üks veekeskkonda mõjutav koormusallikas, mille tulemusena võivad taimetoitained jõuda nii pinna- kui ka põhjavette. Põhjavette sattunud orgaaniline aine, mikroorganismid, ammoonium ja nitraadid võivad oluliselt halvendada põhjavee kvaliteeti. Samuti võivad põllumajandusest lähtuvad saasteained mõjutada pinnaveekogude veekvaliteeti ning soodustada nende eutrofeerumist.

Nitraaditundlik ala on ala, kus põllumajanduslik tegevus on põhjustanud või võib põhjustada põhjavees nitraatioonisisalduse, mis ületab 50 milligrammi liitri kohta, või kus põllumajanduslik tegevus on põhjustanud veekogu eutrofeerumise või eutrofeerumisohu.

Eestis on keskkonnaministri 5. novembri 2021. aasta **määruse nr 49** „Nitraaditundliku ala määramine ja põllumajandusliku tegevuse piirangud nitraaditundlikul alal" alusel määratud Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlik ala, mis paikneb Järva, Jõgeva ja Lääne-Viru maakonnas. **Veeseaduse § 168 lõikes 3** on loetletud põllumajandusliku tegevuse piirangud nitraaditundlikul alal. Nitraaditundlik ala ning selle piires asuvad kaitsmata põhjaveega pae- ja karstialad pinnakatte paksusega kuni kaks meetrit ja oluliste allika- ja karstialade nimekiri ning tegevuspiirangud kaitsmata põhjaveega aladel on kehtestatud samuti keskkonnaministri **määrusega** nr 49. Piirangute põhjuseks on Pandivere kõrgustiku ja Kesk-Eesti tasandiku looduslik eripära – õhuke pinnakate, karstilehtrite ja allikate rohkus –, mille tõttu on see ala erakordselt tundlik põllumajandusest lähtuvale koormusele. Seetõttu tuleb arvestada, et nendel aladel on põhja- ja pinnavee kaitseks kehtestatud rangemad keskkonnakaitsenõuded, mis on suunatud eelkõige põllumajandusliku tegevuse mõju vähendamisele.

Kaitsmata põhjaveega ala on karstiala, alvar ja ala, kus põhjaveekihil lasub kuni kahe meetri paksune moreenikiht või kuni 20 meetri paksune liiva- või kruusakiht (VeeS-i § 68 lg 3 p 1).

Pinna- ja põhjaveele avalduva põllumajandustootmisest tuleneva keskkonnariski vähendamiseks koostatakse nitraaditundliku ala **tegevuskava**, mille eesmärk on luua eeldused säästva põllumajandustootmise arenguks ning pinna- ja põhjavee hea seisundi ja hea kvaliteediga joogivee säilimiseks. Kava korrigeeritakse iga nelja aasta tagant vastavalt pinna- ja põhjavee seireandmetele.

Nitraaditundliku ala tegevuskava 2021–2024 raames on toimunud ka kohaliku omavalitsuse spetsialistidele mõeldud neli koolitust veevarustuse korraldamise kohta, sh puurkaevude rajamise ja nitraaditundliku ala põhjavee seire kohta.

- Materjalid on Keskkonnaameti **kodulehel**.

- Täiendav teave nitraaditundliku ala kohta on leitav Kliimaministeeriumi **kodulehelt**.

Joonis. Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlik ala

Viimati uuendatud 06.01.2025

Veemajanduskavad ja nende rakendamine

Vesi on hindamatu loodusvara, mille tähtsus ja olulisus selgub alles siis, kui seda napib või kui see on muutunud saastumise tõttu kasutamiskõlbmatuks. Eestil on õnneks piisavalt veevarusid. Vaatamata sellele tuleb meil tegutseda ühiselt ja targalt, et olemasolevat veeressurssi säästlikult kasutada ning

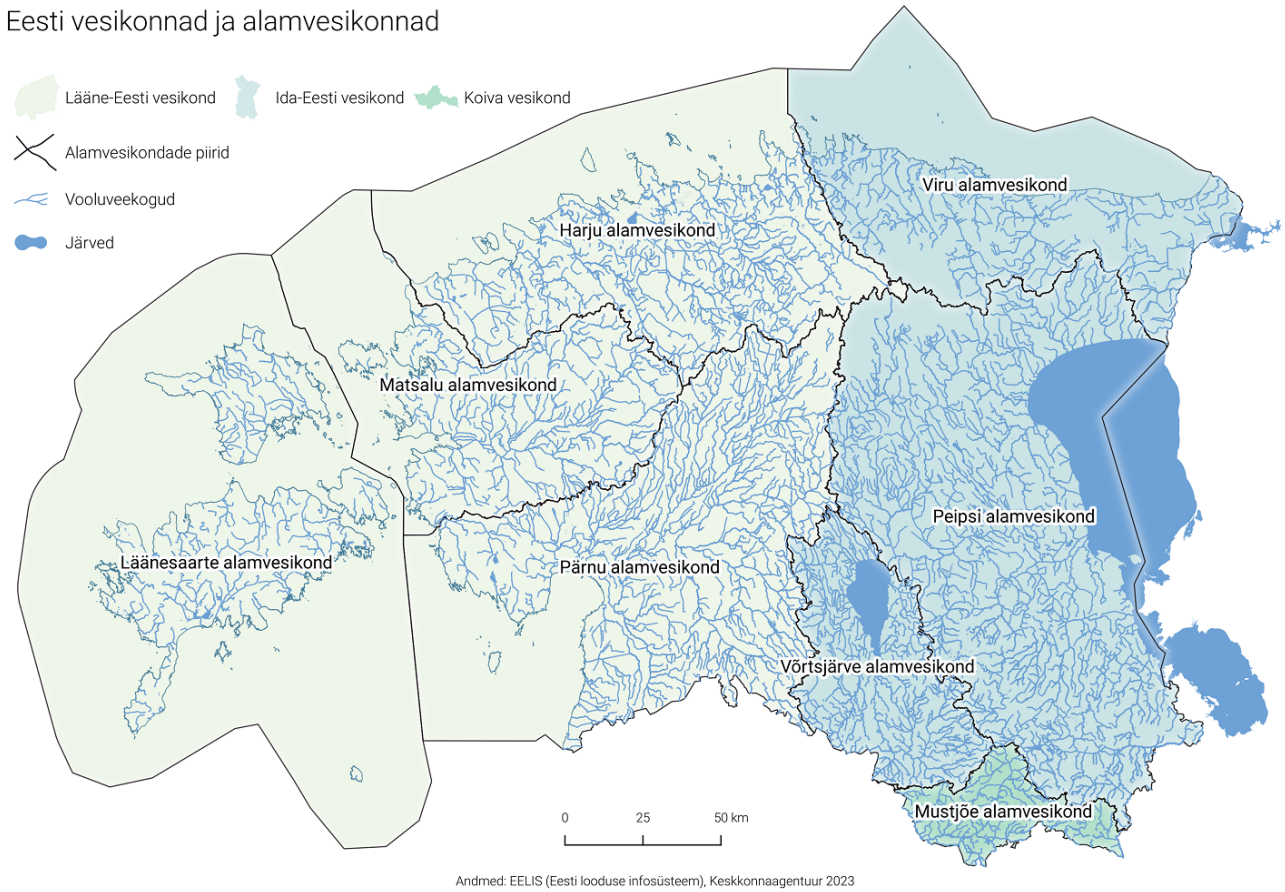
jõgede, ojade, järvede ja mere vee puhtus saavutada ja säilitada. Ka on igapäevaselt oluline, et joogivee allikaks olev põhjavesi oleks kvaliteetne.

Vee kaitse ja säästva kasutamise tagamiseks on mitmes õigusaktis kehtestatud erisuguseid nõudeid või piiranguid. Euroopa Liidu liikmesriigina juhindub Eesti ELi veepoliitika raamdirektiivist (2000/60/EÜ), kus on sätestatud veevaldkonna põhiline keskkonnaeesmärk: **saavutada ja säilitada kõikide vete vähemalt hea seisund.**

Euroopa Liidu veepoliitika raamdirektiiv sätestab valgalapõhise veemajanduse korraldamise. Valgala on maa-ala, millelt kogu äravoolav pinnavesi voolab ojade, jõgede või järvede kaudu ühte punkti vooluteel.

Pinnavee puhul tähendab veekogu hea seisundi saavutamine nii hea ökoloogilise kui ka keemilise seisundi saavutamist. Põhjavee puhul on hea seisundi saavutamine nii hea koguselise kui ka keemilise seisundi saavutamine, samuti kvaliteetse joogivee tagamine elanikkonnale.

Eespool mainitud eesmärgini jõudmine on iga liikmesriigi enda otsustada. Riigisiseselt on vee kasutamise ja kaitse korraldamise põhimõtted sätestatud **veeseaduses**. Eestis on vee kasutamise ja kaitse paremaks korraldamiseks moodustatud kolm vesikonda: Lääne-Eesti, Ida-Eesti ja Koiva vesikond.

Andmed: EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur 2023

Iga vesikonna kohta koostatakse veemajanduskava, kus antakse ülevaade olemasolevast olukorrast ja veekeskkonda mõjutavatest surveteguritest ning esitatakse loetelu veekeskkonna hea seisundi saavutamiseks ja säilitamiseks vajalikest meetmetest.

Viimati uuendatud 06.01.2025

Veemajanduskavad 2022-2027

Meetmeprogrammid koostatakse eraldi põhja- ja pinnaveekogumitele. **Praegu rakendatakse Eestis perioodiks 2022–2027 koostatud veemajanduskava** koos meetmeprogrammiga, mille keskkonnaminister kinnitas 7. oktoobril 2022. Vee kasutamise ja kaitse paremaks korraldamiseks ning teiste valdkondadega integreerimiseks on Kliimakonnaministeeriumi juurde moodustatud veemajanduskomisjon, kes muuhulgas korraldab ka meetmeprogrammi rakendamist.

- Kogu teave veemajanduskavade ja nende koostamise kohta on leitav Kliimaministeeriumi **kodulehel**. Kliimaministeerium korraldab eespool nimetatud kavade koostamist.

Vesikondade veemajanduskavad koos meetmeprogrammiga koostatakse kuueaastaseks perioodiks. Kuna eespool nimetatud dokumendid on väga mahukad, siis meetmete paremaks (tõhusamaks) rakendamiseks on veemajandusperiood jagatud omakorda lühemateks perioodideks, mille kohta koostab Keskkonnaamet meetmeprogrammi rakendamise tegevuskavad. Keskkonnaamet kaasab tegevuskavade koostamisse meetmete rakendamisega seotud asutusi ja organisatsioone. Tegevuskavad kinnitab kliimaminister veemajanduskomisjoni ettepanekul. Samuti koostab Keskkonnaamet igal aastal meetmeprogrammi rakendamise ülevaate vastavalt tegevuskavas planeeritule ning esitab selle veemajanduskomisjonile heaks kiitmiseks.

Tegevuskavas kajastatakse muuhulgas teave veekogumite seisundi, seda mõjutava koormuse ja üksikasjalike tegevuste kohta meetmete rakendamiseks. Kava viiakse ellu veekogumipõhiselt ning eelkõige lähtutakse konkreetset veekogumit mõjutava koormuse (surveteguri) olulisusest.

- Teave veemajanduskavade meetmeprogrammi rakendamiseks koostatud tegevuskavade ja meetmete rakendamise kohta on leitav Keskkonnaameti **kodulehel**. Keskkonnaamet koordineerib meetmete rakendamist.

Veekogum on vee seisundi hindamise üksus, mis võib olla nii pinnaveekogum, põhjaveekogum, tehisveekogum või tugevasti muudetud veekogum.

Pinnaveekogum on selgelt eristuv ja oluline osa pinnaveest, nagu järv, jõgi, oja, paisjärv, peakraav, kanal, kraav või nende osa, siirdevesi või rannikuvee osa.

Eestis on 744 pinnaveekogumit, millest 635 on vooluveekogumid, 93 seisuveekogumid ja 16 rannikuveekogumid. Pinnaveekogumite seisundile hinnangu andmiseks on viis hindeklassi: väga hea, hea, kesine, halb, väga halb. Pinnaveekogumite iga-aastased vahehinnangud koostab Keskkonnaagentuur, lähtudes teostatud seire ja erinevate uuringute andmetest. Pinnaveekogumitest on vähemalt heas koondseisundis 2022. aasta hinnangu põhjal 51%.

Põhjaveekogum on põhjaveekihis või -kihtides selgesti eristatav veemass.

Eestis on 31 põhjaveekogumit, millest 2020. aasta hinnangu kohaselt 74% on heas keemilises ja 94% heas koguselises seisundis. Kaheksa põhjaveekogumit on hinnatud halvas seisundis olevaks ja kuus on hinnatud heas seisundis olevaks, kuid peetakse ohustatuks. Põhjaveekogumite seisundile hinnangu andmiseks on kaks hindeklassi: hea ja halb.

- Teave põhjaveekogumite seisundi ja muutuste kohta on leitav **Keskkonnaportaalist**.

Viimati uuendatud 17.01.2025

Halva seisundi põhjused

Meie igapäevased toimingud ja tegemised mõjutavad järjepidevalt üht- või teistmoodi keskkonda, sh veekeskkonda.

Olulisemad veekogumite seisundit mõjutavad tegurid:

- ✓ rändetõkked vooluveekogumitel, mis takistavad kalade liikumist jõgedes, ojades, kraavides üles- ja allavoolu;
- ✓ toitained ja ohtlikud ained, mis võivad veekogumisse jõuda nõuetele mittevastavatest reoveepuhastitest, saastunud aladelt või kanaliseerimata piirkondadest, samuti nõuetele mittevastava põllumajandusliku tegevuse tulemusena;
- ✓ põhjavee seisundit võib oluliselt mõjutada veevõtt suurtes kogustes või selle ringi pumpamine kaevanduspiirkondades või ohtlike ainete jõudmine põhjavette.

Sageli on veekogumi halva seisundi põhjuseks korraga mitu mõjuallikat (survetegurit), seetõttu

kavandatakse meetmed kõikidele mõjuallikatele eraldi. Sellisel juhul tuleb veekogumi hea seisundi saavutamiseks tegeleda kõikide kavandatud meetmetega, kuid alustada tuleb sellest (või nendest), mille rakendamise mõju on eelduslikult kõige olulisem.

Püstitatud eesmärgini – kõikide vete hea seisundi saavutamine ja säilitamine – jõudmiseks tuleb ellu viia kogu meetmeprogrammides kavandatu.

Meetmeprogramm on leitav Kliimaministeeriumi kodulehelt ja koosneb seletuskirjast ja konkreetsest meetmetabelist **(lisa 1)**, mis omakorda sisaldab mitut töölehte, sealhulgas eraldi pinna- ja põhjavee meetmed, riigi vesikonnaülesed, põhi- ja täiendavad meetmed ning selgitused.

Lisaks on kavandatud meetmed jaotatud rakendusvaldkonna alusel järgmiselt:

- ✓ administratiivsed (nt keskkonnaload, õigusloome),
- ✓ administratiivsed (järelevalve),
- ✓ tehnilised (ehituslikud ja rakenduslikud tegevused),
- ✓ nõustavad (nõustamine, koolitused),
- ✓ uuringud (teadus- või rakendusuuringud, eksperdihinnangud).

Viimati uuendatud 17.01.2025

Meetmete kavandamine ja rakendamine

Meetmete kavandamisel lähtutakse eelkõige veekogumi seisundist ning seisundit mõjutava(te)st surveteguri(te)st. Meetmete rakendamist tuleb eelkõige alustada halvas seisundis veekogumitel.

Oluliste tegevustena on meetmeprogrammi planeeritud õigusaktidest tulenevad kohustused, mida tuleb kõigil üle riigi täita, sealhulgas kohalikel omavalitsustel, kes oma pädevuse piires peavad korraldama ja tagama meetmeprogrammis kavandatud meetmete elluviimise oma halduspiirkonnas (VeeS-i § 52 lg 2).

Samuti tuleb meetmeprogrammis kavandatud meetmeid arvesse võtta, kui koostatakse,

ajakohastatakse või muudetakse kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava, sealhulgas ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava, planeerimisseaduse kohaseid planeeringuid ning muid vee kasutamise ja kaitsega seotud kavasid (VeeS-i § 46 lg 2).

Mõned näited kõikide kohalike omavalitsuste suhtes kohaldatavatest meetmetest:

Meetmeprogrammi tabelis töölehel „Tabel 1A. Põhimeetmed“ on 12 meedet, sealhulgas

- ✓ reovee kohtkäitluse äraveo eeskirja kehtestamine ja korraldamine,
- ✓ sademevee käitluse korraldamine, planeeringutes ja strateegiates veemajanduskava eesmärkidega arvestamine,
- ✓ ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rajamise, uuendamise ja arendamise vajaduse selgitamine ja korraldamine jne.

Täpsemalt vt Kliimaministeeriumi kodulehel avalikustatud meetmeprogrammi tabelitest (**lisa 1**).

- ※ Kohalike omavalitsuste kindla veekogumi valgalal rakendatavaid konkreetseid meetmeid vt ka meetmeprogrammi **lisa 1** töölehe **tabelist 3 „Pinnavee kogumipõhised**“. (Meetmed on võimalik kohaliku omavalitsuse nime sisestamisel tabelist välja filtreerida.)

Kogu meetmeprogrammi rakendamist korraldab veemajanduskomisjon ja meetmete rakendamist koordineerib Keskkonnaamet (VeeS-i § 52 lg 1).

Kuna meetmeprogramm on väga mahukas, siis selle paremaks ellu viimiseks koostab Keskkonnaamet lühiajalised tegevuskavad (VeeS-i § 52 lg 3). Tegevuskavade koostamisel saavad kohalikud omavalitsused samuti kaasa rääkida ja oma halduspiirkonda puudutavaid tegevusi lisada. Keskkonnaamet avalikustab tegevuskava enne selle kinnitamist.

Viimati uuendatud 17.01.2025

Uus veemajandusperiood 2028–2033

Kliimaminister algatas 14. veebruaril 2024 oma käskkirjaga nr 58 järgmise perioodi 2028–2033 veemajanduskavade ja üleujutuse riskide maandamiskavade ajakohastamise. Uute kavade ajakohastamise tähtaeg on 22. detsember 2027.

Veemajanduskava koostamisel tehakse koostööd ja kaasatakse kohalike omavalitsuste esindajad, mis annab võimaluse kaasa rääkida meetmete planeerimisel. Samuti saadetakse veemajanduskava eelnõu kooskõlastamiseks 20 tööpäeva jooksul enne avalikku väljapanekut kohalikele omavalitsustele (VeeS-i § 48 lg 7), et nad saaksid esitada oma ettepanekuid.

Väga oluline on, et kohalikud omavalitsused osaleksid aktiivselt ja räägiksid kaasa veemajanduskavade koostamisega seotud avalikel aruteludel, samuti erinevate dokumentide avalikustamisel, sh analüüside ja eelnõude sisulisel läbivaatamisel, esitades vajaduse korral täiendusi ja ettepanekuid oma haldusterritooriumi probleemide kohta.

Viimati uuendatud 17.01.2025

Vette ehitamine ja ehitised vees

Kui materjale paigutatakse ajutiselt või püsivalt veekogusse või kaevatakse veekogust midagi välja, siis võib selleks vajalik olla vee erikasutuse keskkonnaluba (edaspidi „veeluba“) või veekeskkonnariskiga tegevuse registreering (edaspidi „vee registreering“).

Veeseaduses räägitakse sellisel juhul veekogusse tahke aine paigutamisest, veekogu süvendamisest või setete eemaldamisest veekogu korrashoiuks, mis sõltuvalt tegevuse mahust vajab veeluba või vee registreeringut. Mõned tegevused vajavad võrreldes varasemaga veeloa asemel vee registreeringut: silla ja truubi ehitamine, maasoojussüsteemide veekogusse paigaldamine.

Kui selliste tegevustega kaasneb ehitamine ehituskeeluvööndis, tuleb lähtuda ka looduskaitseseaduse §-st 38 ja ehitusseadustikust.

Veeluba ei asenda muid lubasid, mis võivad samuti vajalikud olla.

Kui tegevus ei nõua registreeringut ega veeluba, kuid toimub hoiualal, võib olla vajalik hoiuala teatise esitamine vastavalt looduskaitseseaduse §-le 33. Näiteks tuleb hoiuala teatis esitada siis, kui vees teisaldatakse väikeses mahus looduslikku kivimit või pinnast.

Keskkonnaamet otsustab veeloa või registreeringu vajaduse sõltuvalt taotlusest ja tööprojektist või -kirjeldusest. Selleks vaadeldakse kogu tööprotsessi, mitte ainult tööde eesmärki. Näiteks kui ehitatakse uus sild ja selle postid paiknevad kaldal, siis registreeringut postide ehitamiseks vaja ei ole. Kui aga postide ehitamiseks tuleb ka veekogusse rajada näiteks veetõkketammid, sulundsein või vesi ümber juhtida, siis eeldavad need tegevused registreeringut.
Kui tekib kahtlus, kas tegevus vajab veeluba, võiks konsulteerida Keskkonnaameti spetsialistiga.

Viimati uuendatud 14.01.2025

Sillad ja truubid

Vastavalt 01.09.2025 jõustunud veeseaduse muudatusele ei ole silla või truubi ehitamiseks vajalik taotleda veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringut.

Truubi või silla ehitusloa menetluses selgitatakse välja võimalikud keskkonnariskid. Keskkonnaametil on võimalik seada ehitamiseks lisatingimusi, kui ehitustegevus on planeeritud kaitstaval alal ning kohalik omavalitsus saadab Keskkonnaametile kooskõlastamiseks tegevuse projekteerimistingimused ja/või ehitusloa.

Sildade ja truupide keskkonnanõuete puhul on oluline järgida järgmisi tingimusi.

1. Kõikide veekogude puhul tuleb lähtuda sellest, et veekogu, kuhu truup/sild ehitatakse, peab pärast ehitustöid jääma võimalikult looduslikuks. See tähendab, et veekogus tuleb tagada võimalikult looduslik voolurežiim. Rajatis ei tohi veevoolu takistada, aeglustada ega kiirendada.

2. Lõhejõel on keelatud muuta veekogu looduslikku sängi ja veerežiimi. **Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistu** on määratud looduskaitseseaduse § 51 lõike 1 alusel. Seega võiks eelistada nn põhjata truupe.

3. Rajatav truup ega sild ei tohi tekitada paisutust ega rändetõket vee-elustikule. Rajatis ei tohi muuta jõe põhja kõrgust. Vee-elustikule on parim looduslik põhi. Kui looduslikku põhja ei ole võimalik tagada, siis tuleks kavandada truubi/torusilla ehitamisel selle põhja elustikule sobiliku substraadi lisamine.

4. Veekogu ristlõige võiks jääda looduslikuks. Kui ristlõiget on varasemalt juba kitsendatud või laiendatud, võib olla vajalik see looduslikuks kujundada.

5. Silla/truubi kavandamisel tuleb arvestada, et kallasrada veekogu ääres on elustiku (väikeulukid jt) jaoks vajalik. Eriti oluline on tagada kallasrada rohevõrgustiku alal, kiirteel, I ja II klassi maanteel. Kallasrada peab saama kasutada n-ö kuival maal. Seega võiks ühel pool truubis olla kallasraja kõrgus keskmise veeseisu järgi, teisel pool aga kõrgveeseisu järgi. Võimalikud lahendusvariandid on toodud käsiraamatus „**Loomad ja liiklus Eestis**“ (avaldatud Transpordiameti kodulehel).

Viimati uuendatud 14.01.2025

Paisud

Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) on kantud üle tuhande paisu. Lisaks on teada 757 hävinud, lammutatud ja likvideeritud paisutust. Paisud on üldjuhul rajatud 19.–20. sajandil, uusi paisusid rajatakse harva.

Pais on ehitis ehitusseadustiku mõistes. Paisutamine on tegevus, mille tulemusena tõstetakse paisu abil veekogu looduslikku veetaset rohkem kui 0,3 m (vt veeseaduse § 174). Pais ja paisutamine ei ole samatähenduslikud sõnad/tegevused.

Paisutamise eesmärk on enamasti olnud vee-energia kasutusvõimaluse loomine, hiljem ka veevõtukoha, maastikuelemendi või supluskoha rajamine. Tänapäeval on paisjärved tihti määratud tuletõrje veevõtukohtadeks.

Ajavahemikul 2012–2013 tehti paisude inventuur (edaspidi „inventuur“), kus ligikaudu tuhat paisu vaadati ja mõõdeti üle. Inventuuri andmed on leitavad Keskkonnaagentuuri (KAUR) kodulehel (sh veetasemed, põhikonstruktsioonid, mõju kalastikule jms). Inventuurist on möödunud juba üle kümne aasta, kuid andmekoguna on see siiani asjakohane.

※ Vaata lisainfot Keskkonnaagentuuri kodulehe alajaotisest „**Tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste parandamiseks**“.

Viimati uuendatud 14.01.2025

Paisu ehitamine ja paisutamine

Paisu ehitamiseks (sh püstitamine, rajamine, paigaldamine, laiendamine, ümberehitamine, lammutamine) on esmalt vaja kohalikust omavalitsusest taotleda projekteerimistingimused, mis tuleb enne loa andmist koos taotlusega Keskkonnaametile kooskõlastamiseks esitada.

Eesmärk on otsustada kalade läbipääsu vajaduse üle ja anda hinnang, et kalade läbipääsu vajadusega saaks projekteerimise varases etapis arvestada ja vältida hilisemat ümberehitamist.

Kui kavandatakse uue paisu rajamist, siis sellisel juhul on tegemist uue ehitisega, mis on osaliselt ehituskeeluvööndis ja mille ehitamiseks on esmalt vajalik detailplaneering ja ehituskeeluvööndi vähendamine.

Kui need etapid on läbitud, on järgmisena vaja taotleda veeluba või registreeringut sõltuvalt sellest,

milliseid töid ja mis mahus veekogus tehakse (tahke aine paigutamine, süvendamine, vee ja veekogu omaduste muutmine jt).

Kui kavandatakse paisutust, mis vajab veeluba ka paisutamiseks, saab korraga taotleda veeluba nii paisu ehitamiseks kui ka paisutamiseks.

Enne uue paisu ja paisutuse kavandamist võiks kaaluda teisi variante veekogu rajamiseks, nt (läbivooluga) tiigi rajamist maismaale. Vt ka käsiraamatu peatükki veekogude rajamise ja ümberkujundamise kohta.

Veeluba paisutamiseks on vajalik ka olemasolevatel paisudel, kui veekogu veetaset on tõstetud rohkem kui üks meeter. Lõhejõgedel, mis on keskkonnaministri **määrusega** kaitse alla võetud, tuleb paisutamiseks taotleda veeluba alates veetaseme tõstmisest rohkem kui 0,3 meetrit.

Hüdroenergia kasutamisel on veeluba alati kohustuslik.

Paisutused, kus väljaspool lõhejõgesid on veetaset tõstetud vähem kui üks meeter, veeluba ei vaja. Kuid ehitiste omanikud peavad täitma kõiki üldnõudeid, mis on toodud veeseaduses ja määruses nr 54.

- Vaata keskkonnaministri 9. oktoobri 2019. aasta määrus nr 54 „**Veekogu paisutamise, paisu likvideerimise ja veetaseme alandamise täpsustatud nõuded ning ökoloogilise miinimumvooluhulga määramise metoodika**“.

Seega vajavad uue paisu rajamine, paisu rekonstrueerimine ja suuremad remonditööd veeluba või vee registreeringut sõltuvalt paigutatava tahke aine ja süvendamise mahust.

Kui pais on olemas, tuleb lähtuda veetasemete vahest: kui see on suurem kui 0,3 meetrit lõhejõel või suurem kui üks meeter muudel jõgedel, on nõutav veeluba veekogu paisutamiseks.

Kui kohaliku omavalitsuse hallata on mõned paisud, siis tuleks välja selgitada, kas nende puhul on nõutav veeluba ja kas see on ka olemas. Kui veeluba puudub, tuleb esitada veeloa taotlus Keskkonnaametile. Kui veeluba on olemas, siis tuleks üle vaadata, kas sellega seatud nõuded on täidetud.

Viimati uuendatud 14.01.2025

Paisutustasemed

Veeloas määratakse paisule normaal-, kõrgeim ja madalaim paisutustaseme absoluutkõrgus.

Paisutuskõrguse sobivam mõõtmisaeg on maist septembrini, st veetaset tuleb mõõta maist septembrini. Veetaset ei sobi mõõta kevadise suurvee ja tulvade ajal, kuna siis veetase kõigub ja ei saada ülevaadet paisutuse mõjust madalveeperioodil, mis on vee-elustiku jaoks määrav.

Paisutustaseme mõõtmisel on oluline arvestada, et paisust alla langeva vee toimel muutub teatud lõigus alavees veevool turbulentseks ja selles ei saa täpset veetaseme lugemit võtta. Seega tuleks veetaseme mõõtmiseks valida jõesängis koht, kus veevool on rahunenud.

Kurgja pais

Paisutuskõrguse mõõtmise juhend. Tallinna Tehnikaülikool 2013, tellija Keskkonnaministeerium.

Viimati uuendatud 14.01.2025

Paisude ehitustehniline seisund

Pais on ehitis. Veeseaduse alusel on paisutamine otseselt paisuga seotud ehk tegemist on ehitisega ehitusseadustiku mõistes.

NB! Keskkonnaamet juhib tähelepanu, et ehitis peab olema kantud ehitisregistrisse. Paisule kui ehitisele kehtivad nii ehitusseadustikus kui ka veeseaduses sätestatud nõuded. Pais on nimetatud ehitisena ka ehitusseadustiku lisades 1 ja 2.

2012.–2013. aasta inventuuris vaadati üle umbes tuhat paisu. Nende põhikonstruktsioonide ehituslikku seisundit hinnati järgmiselt:

- ✓ heas seisundis 23%,
- ✓ rahuldavas seisundis 45%,
- ✓ puudulikus seisundis 21%,
- ✓ lagunenud 10%,
- ✓ hävinenud 1%.

Kuna vahepealsetel aastatel on Keskkonnaametiga kooskõlastatud üsna üksikud paisu projekteerimistingimused ja ehitusload, on alust arvata, et paisude ehitustehniline seisund ei ole oluliselt paranenud.

Kui ehitis ei vasta nõuetele või omanik/valdaja ei täida veeloa nõudeid, võib sellega kaasneda

- ✓ avariioht,
- ✓ avarii ja võimalik kahju tervisele, loodusele või majandusobjektidele – eeskätt veekogule endale, aga sageli ka jõeäärsete elanike varale või kohalikele teedele.

Kui paisu puhul on vajalik veeluba paisutamiseks, aga seda pole taotletud või see on antud tähtajaliselt, siis puudub seaduslik alus paisutamiseks. See tähendab, et paisjärv tuleb likvideerida.

Kui paisjärvega seotakse täiendavaid tegevusi, nt selle äärde rajatakse puhkeala, paisjärve põhja paigaldatakse maaküttetorustik või paisjärv määratakse tuletõrje veevõtukohaks, siis peaks paisjärve säilimisest huvitatud isik taotlema ise veeluba paisutamiseks.

Paisutamise seosed muude seadustega:

- ✓ maaparandusseadus

Maaparanduslikul eesvoolul või maaparandussüsteemil paisutamiseks peab olema kooskõlastus Põllumajandus- ja Toiduametilt.

- ✓ muinsuskaitseseadus

Ehitamine kultuurimälestisel ja kultuurimälestise kaitsevööndis tuleb kooskõlastada Muinsuskaitseametiga.

Vt lisainfot Maa-ja Ruumiameti geoportaali kaardirakendustest.

Viimati uuendatud 14.01.2025

Voolurežiim ja veetemperatuur

Paisutamine võib muuta jõe voolurežiimi ja veetemperatuuri, mis omakorda mõjutab elustikku. Kui loodusliku voolurežiimi tagamiseks on võimalik muutusi rajatise ehitustehnilise lahenduse ja hoolduse abil leevendada, siis temperatuuri muutusse on väga keeruline sekkuda.

Paisjärve veepinnal vesi paratamatult soojeneb ning allavoolu juhitav tavapärasest soojem vesi võib ühel hetkel kaasa tuua lõhilaste vohavat neeruhaigust, mille tulemusel paljud kalad hukkuvad.

Loe rohkem lõhilaste haiguse kohta. **Vohavat neeruhaigust põhjustava parasiidi Tetracapsuloides bryosalmonae leviku ja mõju uuring Eesti lõhilastel**. Lauringson, M, Vasemägi, A, Tartu 2023

Paisjärve veevool aeglustub ja seda muuta ei saa. Küll saab tagada paisust allavoolu looduslähedase vooluhulga ja -kiiruse, kui pais on vastavalt ehitatud või kui paisu käitada õigesti. Tihti elab paisuomanik oma paisust kaugel eemal ja paisutustaseme muutmine ei ole operatiivne.

Vastavalt vooluhulgale jões võib näiteks suvisel veevaesemal ajal olla vaja paisutustaset alandada, et tagada allavoolu looduslik vooluhulk. Vastasel juhul võib jõgi allavoolu jääda veevaeseks või kuivale ja mõjuda negatiivselt vee-elustikule.

Viimati uuendatud 14.01.2025

Setted ja paisjärve hooldus

Voolav vesi kulutab pinnast ja setete allavoolu liikumine on looduslik protsess. Kuna paisjärves veevool aeglustub, siis setted langevad põhja. Aastatega moodustub paks settekiht, mis võib koos kohapeal tekkinud taimejäänustega täita suure osa paisjärvest. Aja möödudes settivad sellised paisjärved täis ja kasvavad kinni.

Hinnanguliselt tuleks mudased ja toiteainerikkad setted paisjärvest eemaldada iga 10–15 aasta järel. Sellise intervalli juures on setete maht hõlpsamini käsitsetav. Mida pikem ajaintervall, seda kulukam ja tehniliselt keerukam on see töö.

Setete kogunemine paisjärve mõjutab veekogu toitelisust, mis omakorda võib hakata mõjutama allavoolu jõge, sh elustikku. Paisu kontrollimatul avamisel või purunemisel uhutakse osa setteid allavoolu ja selle tagajärjel hävivad lühemaks või pikemaks ajaks kalade elu- ja sigimispaigad paisust allavoolu jäävatel kärestikel ning kiirevoolulistel lõikudel. Samuti võib selline olukord mõjutada teisi veekasutajaid, veekogu ääres elavaid inimesi ning põhjustada varalist kahju.

Viimati uuendatud 14.01.2025

Paisud kui rändetõkked

Miks peab kala rändama?

Põhjuseid on mitu: kudemine, toitumine, talvitumine, varjumine, ebasoodsate olude üleelamine populatsioonide püsimiseks ja taastumiseks.

Veekogu hea seisundi säilitamine ja saavutamine: jõelõigus looduslikult esinevad liigid peavad sinna kohale jõudma ja selle asustama.

Kõik kalad peavad kudemiseks leidma sobiva koha. Mõned kalaliigid peavad selleks rändama väga pikki vahemaid.

Kui näiteks toitumiseks võivad sobida erinevad kohad, siis kudemiseks otsivad nii mõnegi liigi isendid üles oma sünnikoelmu. Paisud on sellel teekonnal takistuseks, põhjustades elupaikade kättesaamatust, populatsioonide killustatust ja seeläbi kalastiku arvukuse ja liigirikkuse vähenemist ja hävimist.

Mida rohkem on veekogu aegade jooksul muudetud nii paisutamise kui ka näiteks maaparanduse tõttu, seda rohkem on kalastikul vaja rännata, et leida sobivaid kohti mitte ainult kudemiseks, aga ka toitumiseks, talvitumiseks jm.

Viimati uuendatud 14.01.2025

Reovee käitlemine, sademevee ärajuhtimine, ohtlikud ained

Igas kodumajapidamises või asutuses (kool, turismiasutus) tekib inimeste elutegevuse käigus olmereovesi, mis jaguneb tekke iseloomu põhjal

- ✓ hallveeks (mille moodustab pesu-, kümblus- ja köögivesi)
- ✓ ning mustveeks (mille all mõistetakse WC-s tekkivat reovett).

Puhastamata reovett ei tohi juhtida veekogusse ega pinnasesse. Reovesi tuleb enne keskkonda juhtimist puhastada selliselt, et see vastaks veeseaduse nõuetele. Kui majapidamises käideldakse reovett nõuetekohaselt, ei ole karta lähiümbruse põhjavee (joogivee) reostamist ega pinnaveekogude seisundi halvenemist.

Viimati uuendatud 14.01.2025

Reoveekäitlus

Reovee käitlemiseks, sh puhastamiseks, on kodumajapidamises mitu erinevat lahendust.

Selleks et valida majapidamisele sobivaim reoveekäitlussüsteem, mis tagab ka tõhusa ja nõuetekohase reovee puhastamise, on oluline enne süsteemi valikut teha põhjalik planeerimine. Planeerimise käigus on oluline hinnata olemasolevat olukorda ning jälgida puhastussüsteemidele esitatavaid nõudeid.

Reoveekäitlussüsteemi rajamise või rekonstrueerimise planeerimisel tuleb alustada olemasoleva olukorra ja võimaluste väljaselgitamisest. See hõlmab planeeritava reoveekäitlussüsteemi koormuse, asukoha, ehitustingimuste ja heitvee keskkonda juhtimise võimaluste kindlakstegemist.

Sobivaima süsteemi valikuks tuleb kõiki eespool loetletud asjaolusid arvestada. Omapuhastina töötava reoveekäitlussüsteemi rajamine on teatud juhtudel piiratud. Esmalt tuleks alljärgnevast lähtudes välja selgitada, kas soovitud asukohas on omapuhastina töötava reoveekäitlussüsteemi rajamine lubatud.

Omavalitsusüksuse ülesanne on korraldada vallas või linnas sotsiaalteenuste osutamist, sotsiaaltoetuste ja muu sotsiaalabi andmist, eakate hoolekannet, kultuuri-, spordi- ja noorsootööd, elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni, heakorda, jäätmehooldust, ruumilist planeerimist, valla- või linnasisest ühistransporti ning valla või linna teede ehitamist ja korrashoidu, kui need ülesanded ei ole seadusega antud kellegi teise täita (kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) § 6 lg 1).

Üdruma küla reoveepuhasti. Foto: Keskkonnaamet

Viimati uuendatud 14.01.2025

Mida tuleb teha, et rajada reoveepuhasti?

Igasugune reoveekäitluse lahendus tuleb kohaliku omavalitsusega kooskõlastada.

Soovitav on kavatsused kohaliku omavalitsusega (ehitusspetsialistiga) võimalikult vara läbi rääkida. Omavalitsus annab ka juhised, kuidas seda oma haldusalal teha. Kohaliku omavalitsuse nõudmisel tuleb esitada ehitusprojekt ja asjakohased plaanid, kaardid, joonised jne.

Reoveepuhasti ehitamine peab olema kooskõlas kohaliku omavalitsuse planeeringutega (üld-, detail- ja eriplaneering). Reoveepuhastussüsteemi valimisel ei tuleks arvesse võtta ainult hinda, vaid ka püsikulusid ning puhastusefektiivsust. Vajaduse korral tuleb taotleda veeluba Keskkonnaametist.

Viimati uuendatud 14.01.2025

Millistel juhtudel on vaja taotleda vee erikasutusluba Keskkonnaametist?

Veeloa taotlemise kohustuse sätestab veeseadus (§ 187 p 4).

Veeluba peab olema, kui suublasse juhitakse saasteaineid või heitvett.

Reostusnäitajate piirväärtused veeloa puhul kehtestatakse keskkonnaministri 8. novembri 2019. aasta määruse nr 61 „Nõuded reovee puhastamise ning heit-, sademe-, kaevandus-, karjääri- ja jahutusvee suublasse juhtimise kohta, nõuetele vastavuse hindamise meetmed ning saasteainesisalduse piirväärtused“ (edaspidi „määrus nr 61“) lisa 1 alusel.

Veeluba ei ole vaja kuni ühe kuupmeetri heitvee veekogusse juhtimiseks ööpäevas või kuni viie kuupmeetri heitvee pinnasesse juhtimiseks ööpäevas, kui see tegevus vastab veeseaduse § 128 lõike 7 alusel kehtestatud heitvee suublasse juhtimise nõuetele (VeeS-i § 188 lg 1 p 6).

Loe lisaks:

- **Juhendmaterjal hajaasustuse reoveekäitlussüsteemide kavandamiseks, valikuks, ehitamiseks ja hooldamiseks** (2015)
- **Juhend reoveepuhasti rajamise või ümberehitamise korraldamiseks** (2016)
- **Reoveepuhastuse käsiraamat** (2023)

Viimati uuendatud 14.01.2025

Kanalisatsiooniehitiste kuja

Kanalisatsiooniehitiste kuja ulatust arvestatakse ehitise hoone välisseinast või rajatise või seadme välispiirjoonest. Kuja määratakse eraldi igale reovee puhastamise ja reoveesette töötlemise protsessi tehnoloogilisele osale (VeeS-i § 134 lg-d 4 ja 5).

Väikepuhastite (projekteeritud reostuskoormus 50–1999 inimekvivalenti) ja suurpuhastite (projekteeritud reostuskoormus alates 2000 inimekvivalendist) kujad sõltuvad

- ✓ reovee puhastamiseks kasutatavast tehnoloogiast;
- ✓ reoveesette töötlemise viisist;
- ✓ reoveepuhasti projekteeritud reostuskoormusest.

Kanalisatsiooniehitiste kuja täpsustatud ulatus ja nõuded on määratletud keskkonnaministri 31. juuli 2019. aasta määruses nr 31 „Kanalisatsiooniehitise planeerimise, ehitamise ja kasutamise nõuded ning kanalisatsiooniehitise kuja täpsustatud ulatus“.

Kanalisatsiooniehitise kuja piires võivad asuda kanalisatsiooniehitise teenindamiseks vajalikud hooned, sealhulgas tööstus- ja laohooned ning veeseaduse § 134 lõikes 1 nimetamata transpordihooned (VeeS-i § 134 lg 7).

Omapuhasti (kuni 49 ie) rajamisel peab arvestama, et

1) selle kuja on vähemalt 10 meetrit, välja arvatud septiku või muu pealt kinnise või maa-aluse omapuhasti korral;

2) septiku või muu pealt kinnise või maa-aluse omapuhasti kuja on vähemalt 5 meetrit;

3) omapuhastit tohib ehitada alla 2000 ie reostuskoormusega reoveekogumisalale, kus puudub ühiskanalisatsioon, ning väljapoole reoveekogumisala;

4) see peab paiknema joogiveekaevude suhtes allanõlva ning põhjavee liikumissuuna suhtes allavoolu.

Heitvee ja saasteainete pinnasesse juhtimine ei ole lubatud veehaarde sanitaarkaitsealal ja hooldusalal ning lähemal kui 50 meetrit sanitaarkaitseala või hooldusala välispiirist. See tähendab, et omapuhastiks

oleva imbsüsteemi ja joogivee salvkaevu vaheline kaugus peab olema vähemalt 60 meetrit.

Omapuhastiks oleva imbsüsteemi ja salvkaevu korral, mida ei kasutata joogivee otstarbeks, on heitvee ja saasteainete pinnasesse juhtimine reguleeritud veeseaduse § 137 lõike 1 alusel.

Reovee kogumismahuti on reovee kohtkäitlussüsteem, mis ei kuulu määruse nr 31 reguleerimisalasse.

Reovee kogumismahuti kuja ulatuse nõude võib kohalik omavalitsus kehtestada veeseaduse § 104 lõike 7 alusel reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirjaga.

Viimati uuendatud 14.01.2025

Millest olenevad reovee puhastamise tingimused?

Reoveekogumisala olemasolu ja suurus

Reoveekogumisala moodustamise eesmärk on määrata alad, kus lähtuvalt asustuse tihedusest, sellega seotud reostuskoormuse suurusest ning põhjavee kaitstusest on keskkonnakaitse eesmärkide tagamiseks tarvis reovesi kokku koguda ja puhastada. Reoveekogumisala määramise kohustus tuleneb 21. mai 1991. aasta asulareovee puhastamise direktiivist 91/271/EMÜ. Reoveekogumisalad jagunevad reostuskoormusest lähtuvalt alla 2000 ie aladeks ning üle 2000 ie aladeks.

Reoveekogumisala moodustamise ja muutmise põhimõtted ja kriteeriumid on esitatud veeseaduse §-des 99–101.

Veeseaduse § 124 kohaselt tuleb reovesi puhastada kohapeal, juhtida reoveepuhastisse või koguda kogumismahutisse ja vedada purgimissõlme, kui ei ole sätestatud teisiti.

Reoveekogumisalal ja väljaspool reoveekogumisala sellisel alal, kus puudub ühiskanalisatsioon, peab reovee tekitaja koguma reovee lekkekindlasse kogumismahutisse ning korraldama selle veo kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavas määratud purgimissõlme.

Reoveekogumisalal koormusega alla 2000 inimekvivalendi, kus puudub ühiskanalisatsioon, võib lisaks eelnevale rajada reovee puhastamiseks omapuhasti ja juhtida bioloogiliselt või süvapuhastatud reovett suublasse.

! Reoveekogumisalal koormusega alla 2000 inimekvivalendi ei ole ühiskanalisatsiooni väljaehitamine kohustuslik, kuid ühiskanalisatsiooni ja reoveepuhasti olemasolu korral tuleb need hoida tehniliselt heas korras, et tagada reovee nõuetekohane kogumine ja puhastamine (VeeS-i § 104).

Reoveekogumisalal koormusega 2000 inimekvivalenti või rohkem on omapuhastite kasutamine keelatud. See keeld ei kehti eelpuhastite ega tööstusreoveepuhastite suhtes.

! Reoveekogumisalal koormusega 2000 inimekvivalenti või rohkem on heitvee pinnasesse juhtimine keelatud.

Reoveekogumisalal koormusega 2000 inimekvivalenti või rohkem võib rajada mitu reoveepuhastit, kui iga rajatava reoveepuhasti projekteeritud reostuskoormus on vähemalt 50 inimekvivalenti. Väljaspool reoveekogumisala, kus puudub ühiskanalisatsioon, võib rajada omapuhasti või kasutada lekkekindlaid kogumismahuteid.

Loe lisaks:

- Kehtivate reoveekogumisaladega saab tutvuda ja neid kaardile kuvada või alla laadida Keskkonnaportaali **andmikus**.

- Reoveekogumisalade kaardid, määratud ja muudetud reoveekogumisalad ja juhendmaterjalid: **https://kliimaministeerium.ee/merendus-veekeskkond/vesi/reovesi-ja-reoveekogumisalad**.

Põhjaveekihi kaitstus

Kui heitvee juhtimine kaugel asuvasse veekogusse või veejuhtmesse või kraavi veeseaduse § 3 lõike 4 punkti 2 tähenduses ei ole majanduslikult põhjendatud ning põhjavee seisundi halvenemise ohtu ei ole, võib heitvett hajutatult pinnasesse immutada järgmistes kogustes, arvestades veeseaduse § 124 lõigetes 3, 4 ja 6 sätestatud erisusi:

1) kuni 50 m³ ööpäevas kaitstud, suhteliselt kaitstud ja keskmiselt kaitstud põhjaveega aladel pärast reovee bioloogilist puhastamist;

2) kuni 5 m³ ööpäevas kaitstud, suhteliselt kaitstud ja keskmiselt kaitstud põhjaveega aladel, kasutades vähemalt reovee mehaanilist puhastamist;

3) kuni 5 m³ ööpäevas nõrgalt kaitstud põhjaveega aladel pärast reovee mehaanilist puhastamist juhul, kui puhastatakse ainult olmereovett, mis ei sisalda vesikäimlast pärit reovesi;

4) kuni 10 m³ ööpäevas kaitsmata ja nõrgalt kaitstud põhjaveega aladel pärast reovee bioloogilist puhastamist;

5) 10–50 m³ ööpäevas kaitsmata ja nõrgalt kaitstud põhjaveega aladel pärast reovee süvapuhastust, mille tulemusel heitvesi vastab nõuetele, mis on määruse nr 61 lisas 1 esitatud reoveekogumisala kohta, mille koormus ületab 100 000 inimekvivalenti.

Heitvee immutussügavus peab olema aasta ringi hinnanguliselt vähemalt 1,2 meetrit ülalpool põhjavee kõrgeimat taset ning jääma hinnanguliselt 1,2 meetrit kõrgemale aluspõhja kivimitest.

Nõuded heitvee pinnasesse immutamise kohta on kehtestatud määrusega nr 61.

Viimati uuendatud 14.01.2025

Reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskiri

Veeseaduse § 104 lõike 7 kohaselt tuleb kohalikul omavalitsusel oma halduspiirkonnas kehtestada reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskiri (edaspidi „kohtkäitluse eeskiri“).

Kohtkäitluse eeskiri peab sisaldama kohaliku omavalitsuse halduspiirkonnas kehtivaid nõudeid, millest lähtuvalt tuleks planeerida reoveekäitlussüsteemi ehitamist, lammutamist või muutmist. Samuti peab kohtkäitluse eeskiri sisaldama purgimisteenuse kasutamise võimalusi ja tingimusi ning nõudeid purgimisteenust osutavale ettevõttele.

Ootused kohalikele omavalitsustele seoses reovee kohtkäitlusega:

- ✓ nõuetekohased reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirjad;
- ✓ andmestik kohtkäitluse mahu ja vastavuse kohta;
- ✓ nõuded omapuhastitele;
- ✓ ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavas on purgimissõlmede planeerimisel arvestatud kohtkäitluse vajadustega;
- ✓ purgimise korraldamine;
- ✓ hea koostöö vee-ettevõtjatega;
- ✓ kontroll, vajaduse korral Keskkonnaameti kaasamine.

Loe lisaks:

- **Reovesi ja reoveekogumisalad** (Kliimaministeerium)

- **Hajaasustuspiirkondade joogivee kvaliteedi ja -süsteemide uuring** (OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus, 2020)

- **Reovee purgimisteenuse korralduse analüüs** (Keskkonnaministeerium 2021)

Viimati uuendatud 14.01.2025

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rajamist ja arendamist korraldab kohaliku omavalitsuse üksus (ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse (ÜVVKS) § 16 lg 2).

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava (edaspidi „ÜVVK kava“) koostamist korraldab kohaliku omavalitsuse üksus koostöös vee-ettevõtjaga.

ÜVVK kava koostatakse vähemalt 12 aastaks (ÜVVKS-i § 13 lg-d 2 ja 4). ÜVVK kava peab olema koostatud kooskõlas vesikonna veemajanduskava ja selle meetmeprogrammiga veeseaduse tähenduses ning täitma veekaitse eesmärke.

Sademeveesüsteemide planeerimisel tuleb muu hulgas arvestada üleujutustega ja reostust leevendavate lahendustega, nagu imbkaevud, vett läbilaskvad katendid, taimkattega ribad, viibekraavid, imbkraavid, imbväljakud, puhveralad, viibetiigid ja vihmaaiad, mis sobivad konkreetsetesse oludesse ja tagavad nende funktsioneerimise, arvestades kliimatingimusi.

ÜVVK kava vaadatakse üle ja ajakohastatakse vajaduse korral, kuid mitte harvemini kui iga nelja aasta järel arvestusega, et käsitletava perioodi pikkus oleks vähemalt 12 aastat (ÜVVKS-i § 15 lg-d 1 ja 5). ÜVVK kava tuleb kooskõlastada Terviseametiga ning Põllumajandus- ja Toiduametiga. Keskkonnaamet ÜVVK kavasid ei kooskõlasta.

Arengukava on alus

- ✓ veevarustuse ja kanalisatsiooni projekteerimisel ja väljaehitamisel;
- ✓ omavalitsuse investeerimisplaanide koostamisel ning laenude või abirahade taotlemisel;
- ✓ vee-ettevõtja tegevuse planeerimisel.

ÜVVK kava peab hõlmama kogu haldusterritooriumi ning olema sisukas töödokument, mida reaalselt otsuste tegemisel aluseks võtta.

Sademevesi

Sademevee käitlemise üldpõhimõte on, et tuleb eelistada lahendusi, mis võimaldavad sademeveest vabaneda selle tekkekohas, vältides sademevee reostumist (VeeS-i § 129 lg 1). See tähendab sademevee kogumist, immutamist, äravoolu ühtlustamist, puhaste sademevete eraldi kogumist, teede-platside puhtana hoidmist jne.

Sademeveest vabanemiseks kasutatavaid looduslähedasi lahendusi, nagu rohealasid, viibetiike, vihmaaedasid, imbkraave ja muid lahendusi, mis võimaldavad sademeveest vabaneda eelkõige maastikukujundamise kaudu, vältides sademevee reostumist, ei käsitata sademevee suublasse juhtimisena veeseaduse tähenduses.

Sademeveelase ei tohi põhjustada suplusvee kvaliteedinõuetele mittevastavust (VeeS-i § 129 lg 6).

Sademevee pinnasesse juhtimine veehaarde sanitaarkaitsealal ja hooldusalal on keelatud (VeeS-i § 129 lg 7).

Sademeveelahendused planeeringute puhul

Sademeveega tuleb tegeleda juba üldplaneeringu tasandil:

- ✓ roheinfrastruktuur sademevee vooluhulga ühtlustamiseks;
- ✓ võimalused sademevee immutamiseks selle tekkekohas;
- ✓ saastunud sademevee eraldi kokkukogumine ja puhastamine;
- ✓ sademeveesüsteemide terviklikud valgalapõhised lahendused (nii tehnilised lahendused kui ka hooldamine);
- ✓ valingvihmadest põhjustatud sademevee üleujutuste vältimise ja vähendamise võimalused.

Kohaliku omavalitsuse olulised tegevused sademevee üleujutuste vähendamiseks:

- ✓ sademevee majandamise kava koostamine;
- ✓ riskiga piirkondade määratlemine (riiklikud üleujutusohuga alad, kohaliku tähtsusega üleujutuspiirkonnad, rajatiste toimimisest tingitud üleujutused, endised põllumajandusmaad);
- ✓ äravoolu reguleerimine – sademevee kasutamine, immutamine, vooluhulga ühtlustamine;
- ✓ krundi roheväärtuse määramine (hoone- teede- ja haljasala alune pind, taimestiku elemendid,

- ✓ sillutatud alade lahendused, sademeveelahendused ja looduslikku, esteetilist ning virgestuslikku lisaväärtust loovad elemendid).

Võimalike lahenduste mitmekesisus:

- ✓ linnalistes piirkondades sademevee teadlikümbersuunamine/üleujutuskohtade teadlik määramine (nt väljakud);
- ✓ vee juhtimine torustikes IT-lahenduste abil sademevee ümberjuhtimiseks/kinnihoidmiseks;
- ✓ elektroonilised liiklusmärgid üleujutuspiirkonnast liikluse ümber suunamiseks – teadlik valik vs. ootamatus;
- ✓ uuselamupiirkondades puhveralad vooluhulga ühtlustamiseks; lahendused sõltuvalt piirkonna iseärasustest, geoloogiast ja hüdrogeoloogiast, taristu hüdrauliline koormus;
- ✓ eelistatud on lahendused sademevee tekkekohas (kui see on võimalik);
- ✓ planeeringute koostamisse veeinseneride kaasamine, vajalik on valgalapõhine lähenemine.

Millistel juhtudel on vaja taotleda vee erikasutusluba Keskkonnaametist?

Veeloa taotlemise kohustuse sätestab veeseadus (§ 187 p 6).

Veeluba peab olema, kui

- juhitakse sademevett suublasse jäätmekäitlusmaalt, tööstuse territooriumilt, sadamaehitiste maalt, turbatööstusmaalt ja muudest kohtadest, kus on saastatuse risk või oht veekogu seisundile.

Suublasse juhitav sademevesi peab vastama veeseadusega kehtestatud sademevee saasteainesisalduse piirväärtustele ja veeloaga või kompleksloaga määratud heitkogustele (VeeS-i § 129).

Tingimused ja piirnormid ärajuhitavale sademeveele määratakse määruse nr 61 lisa 1 alusel.

Loe lisaks:

- ※ **Kombineeritud sademevee strateegia**

Viimati uuendatud 14.01.2025

Küsimused ja vastused

Veeseaduse § 187 punkti 6 kohaselt on veeluba kohustuslik, kui sademevett juhitakse suublasse jäätmekäitlusmaalt, tööstuse territooriumilt, sadamaehitiste maalt, turbatööstusmaalt, teistel juhtudel on see loa andja kaalutlusotsus.

Samas veeseaduse § 129 lõike 3 alusel ei käsitata sademeveest vabanemiseks kasutatavaid looduslähedasi lahendusi, nagu rohealasid, viibetiike, vihmaaedasid, imbkraave ja muid lahendusi, mis võimaldavad sademeveest vabaneda eelkõige maastikukujundamise kaudu, vältides sademevee reostumist, sademevee suublasse juhtimisena veeseaduse tähenduses.

- ✓ Kui veeseaduse § 187 punktis 6 loetletud maalt suunatakse sademevesi suletud kraavi, tiiki (nn looduslähedasse lahendusse), kas siis veeluba polegi vaja?

- ✓ Kui sademevesi juhitakse veeseaduse § 187 punktis 6 loetletud maalt viibetiiki/imbkraavi ja sealt edasi kraavi, mis läheb kinnistult välja, kas siis on veeluba kohustuslik? Või kui kasutatakse loodulähedast sademeveelahendust, kas siis ei ole ikkagi veeluba vaja?

Veeseaduse § 187 punkti 6 alusel on loakohustus kehtestatud vaid neile kohtadele, kus on juba olemas eeldus, et sademevesi võib reostuda. Veeseaduse § 129 lõige 3 võimaldab ilma loata juhtimist üksnes siis, kui sademevee reostumine on välditud. Seega on seaduse koostamisel eeldatud, et jäätmekäitlusmaalt, tööstuse territooriumilt, sadamaehituse maalt ja turbatööstusmaalt sademevee ärajuhtimise korral ei ole sademevee reostumise oht välistatud.

Seega peaks eespool kirjeldatud punktide 1 ja 2 korral olema väljastatud luba, sest jäätmekäitlusmaalt, tööstuse territooriumilt, sadamaehitiste maalt, turbatööstusmaalt sademevee ärajuhtimise puhul on seaduse koostamisel eeldatud, et sademevee reostumise oht ei ole sel juhul välistatud.

Muudest kohtadest sademevee ärajuhtimisel, kus on saastatuse risk või oht veekogu seisundile, on loa andmine kaalutlusõigusega.

Kokkuvõttes ei ole luba vaja, kui on täidetud kaks järgmist tingimust:

- ✓ sademeveelahendus on looduslähedane;

- ✓ sademevee reostumine on välditud (ettevõte peab tõestama, et näiteks tööstuse territooriumilt kogutav sademevesi ei puutu kokku tööstusega ja ei ole saastunud).

Viimati uuendatud 14.01.2025